

BUDAPEST
INTÉZET

HÁTTÉR INDIKÁTOROK A NAPKÖZBENI GYERMEKELLÁTÁSOK FÉRŐHELY SZÜKSÉGLETÉNEK MEGHATÁROZÁSÁHOZ

A Budapest Intézetet azzal bízta meg a Szociális és Munkaügyi Intézet, hogy a „TÁMOP 5.2.1. Gyerekesély projekt országos kiterjesztésének szakmai-módszertani megalapozása és a program kísérése” kiemelt projekt keretében készítsen indikátorokat a napközbeni gyermekellátások férőhely szükségletének meghatározását támogató szempontrendszerhez. A szükségletek mellett a napközbeni ellátások fenntartható működésére, költség-hatékonyságára is kiterjed a szempontrendszer.

Az itt bemutatott számítások elsősorban az önkormányzatok döntését segítik, de alapjául szolgálhatnak a gyermekek napközbeni ellátását finanszírozó normatívák számításának, illetve felhasználhatók annak felmérésére is, hogy a normatívák differenciálása milyen előnyökkel járhat. A „Fő táblázatok” adatai alapján felépíthető egy olyan interaktív internetes felület, amelyen néhány egyszerű adat megadásával az önkormányzatok segítséget kaphatnak intézményfejlesztési terveikhez: az adott településen rentábilisan működtethető intézményi forma megtalálásához és a várható költségek kiszámításához.

Tartalom

- I. Fő táblázatok
    - I.1. Működési költségek
    - I.2. Hozamok
    - I.3. Férőhelybővítés költsége
  - II. Javaslat a költség-mutatók publikálására
  - III. Háttér adatok és magyarázatok
  - IV. Felhasznált adatforrások
-

A Szociális és Munkaügyi Intézet megbízásából készítette:
Reszkető Petra és Scharle Ágota

Budapest Szakpolitikai Elemző Intézet

Budapest, 2010. október 6.

HÁTTÉR INDIKÁTOROK A NAPKÖZBENI GYERMEKELLÁTÁSOK FÉRŐHELY SZÜKSÉGLETÉNEK MEGHATÁROZÁSÁHOZ

I. Fő táblázatok

A fő táblázatokban foglaltuk össze az önkormányzatok döntését segítő fontosabb adatokat. Internetes bemutatás esetén az első táblázat lehet a kiindulópont: ez mutatja meg, hogy elemzésünk alapján az adott település-méret esetén melyik intézménytípust tartjuk hatékonynak, figyelembe véve a fajlagos költségeket és a létszámra/szakszemélyzetre vonatkozó előírásokat is. A további táblázatok mutatják meg, hogy az ajánlott intézménytípust az adott településen és régióban milyen költséggel lehet működtetni. A publikálás módjára vonatkozó javaslatokat a II. fejezet tartalmazza.

I.1. Működési költségek

1. A gyermekek napközbeni ellátására ajánlott intézménytípus (szürkével jelölve)

	Csana	Bölcsőde	Óvoda melletti csana	Óvodával integrált bölcsőde	Többcélú társulás
főváros, megyeszékhely					
város 10 ezer lakos felett					
város, falu 5-10 ezer közt					
település 2-5 ezer közt					
falu 2 ezer lakos alatt					

A gyerekek napközbeni ellátását biztosító különféle intézmények működtetésének költsége jelentős eltéréseket mutat, intézménytípusok között és azon belül is. A különbségek a szabályozásból, a helyi infrastrukturális adottságokból, a méretből, és a minőségből (a minimálisan túl nyújtott szolgáltatásokból) származnak. Az intézménytípusok között akkor tudunk választani, ha az egyedi adottságokat kiszűrjük. Ezt a szűrést úgy csináltuk, hogy az intézmények által közölt költség adatok és a szintén általuk megadott megfigyelhető adottságok (gyerekek létszáma, gondozók létszáma és képzettsége, konyha, stb) közötti összefüggést statisztikai módszerekkel (regressziós becsléssel) megmértük. Ezután meghatároztunk egy olyan családi napközi, illetve bölcsőde típust (ezt nevezzük "egyszerűnek"), ami megfelel az előírásoknak, nem nyújt különleges szolgáltatásokat, és hatékony a mérete (részletesebb leírást lásd a következő oldalon). A statisztikailag megbecsült tulajdonság-költség összefüggések ismeretében minden adatszolgáltató esetében kiszámítottuk, hogy milyen költséggel működne, ha az "egyszerű" típus tulajdonságaival rendelkezne. Az utolsó lépcsőben azt számoltuk ki, hogy ezek a hipotetikus költségek hogyan változnak település-méret és régió szerint.

2. "Egyszerű" családi napközi egy gyerekre jutó összes folyó költsége* ezer Ft/gyerek/hó

	KpM+KpDtúl	D+NyDtúl	Észak A+M	Délalföld
Budapest vagy megyeszékhely	55	40	45	50
Város 10 ezer felett	55	40	40	45
Város, falu 5-10 ezer	50	40	40	45
falu 5 ezer alatt	50	35	40	40

* pirossal jelölve, ahol nem volt ebbe a kategóriába eső intézmény a mintában, az adat imputált. A folyó költségek között a béreket, az étkezést és a rezsit vettük számításba.

Forrás: 2010 július-augusztusi saját adatfelvétel regressziós elemzése alapján

3. "Egyszerű" bölcsőde egy gyerekre jutó folyó költsége

ezer Ft/gyerek/hó

	KpM+KpDtúl	D+NyDtúl	Észak A+M	DélAlföld
Budapest vagy megyeszékhely	65	45	50	50
város 10 ezer felett	65	45	50	55
város, falu 5-10 ezer	60	50	50	50
falu 5 ezer alatt	önálló bölcsődéhez jellemzően nincs elég gyerek*			

* Pontosabban: az Észak Alföldi régió kivételével 4000 fő felett már elegendő gyerek lehet.

Forrás: 2010 július-augusztusi saját adatfelvétel regressziós elemzése alapján

A fenti eljárás segít kiszűrni például azt a torzítást, hogy a gazdagabb vidékeken a bölcsőde/csana több szolgáltatást nyújt, és ezért drágábbnak tűnik, mint valójában. Ebben az esetben ugyanis a költségek részben a magasabb helyi beszerzési árak és bérek miatt nagyobbak, részben pedig a jobb minőség miatt – az utóbbit szűrjük ki a fenti eljárással.

Az egyszerű családi napközi egy gyerekre jutó folyó költsége (bérek, étkezés és rezszi) a legtöbb régióban megközelíti az egyszerű bölcsőde költségét. A bölcsőde és a csana költségének eltérése itt három forrásból származhat: (1) a hatályos szabályok szerint a bölcsődében több szakszemélyzetet kell alkalmazni (orvost, nagyobb intézményben plusz gondozót), (2) a gyerek/gondozó arány eltéréseiből, és (3) a kis minta miatti egyedi eltérésekből. A gyerek/gondozó arányt az összevethetőség érdekében rögzítettük: a bölcsődéknél gondozónként 6, a csanánál 5 gyerekekkel számoltunk, ami mindkét esetben az elérhető leghatékonyabb arány.

A településméret és a régiók közötti eltérések részben a beszerzési árak és bérek költségei eltéréseivel, részben a kis minta miatt nem kiszűrhető egyedi eltérésekkel magyarázhatók. A településméret hatása viszonylag világos: a költségek jellemzően a mérettel együtt csökkennek, amit elsősorban a bérek költségei (az ingatlanárak, a helyi szolgáltatások, és a munkaerő kereslet különbségeit is tükröző) eltérései indokolhatnak. Az adatgyűjtésünk ahhoz nem volt elegendően nagy, hogy a költségek összetevőit külön is megvizsgáljuk és magyarázzuk.

Az integrált óvoda-bölcsőde és a többcélú társulásban működő intézmény egy gyerekre jutó költsége nem feltétlenül alacsonyabb, inkább a hatékony működéshez szükséges minimális gyereklétszám és az állami támogatás tekintetében térnek el az bölcsődétől illetve a családi napkiztól.

Az "egyszerű" bölcsőde és csana

A csana és a bölcsőde esetében is úgy számoltunk, hogy az önkormányzat a fenntartó, az intézménynek nincs alapítványa (amin keresztül például a szülőktől kiegészítő támogatást kaphatna), az ételt egy több intézményt is ellátó, önkormányzati konyhából hozzadják vagy helyben főznek, a legalább középfokú végzettséggel rendelkező, képzett gondozók aránya 75%, a nyitvatartási idő 11 óra, nincs sajátos nevelési igényű gyermek, mindenki napi négy étkezést kap, a beiratott gyerekek száma a csanában 3-7, a bölcsődében 24-35 között van, a gyerek/gondozó arány a csanában 5, a bölcsődében 6.

A kérdőíves felmérésben megkérdezett bölcsődék körében a tipikus (medián) költség 65 ezer Ft, a csanak esetében 62 ezer Ft volt. A becsléseink alapján egyértelmű, hogy az "egyszerű" bölcsőde, illetve családi napközi költségénél drágább az intézmény működtetése, ha a képzett gondozók aránya magasabb, ha egy gondozóra kevesebb gyerek jut és ha a nyitvatartási idő hosszabb. Számos más olyan egyedi tényező is lehet, ami jelentősen eltérítheti az egy gyerekre jutó költségeket: például a meglévő helyi intézmények (konyha, adminisztráció) nagysága és hatékonysága, az épületek adottságai (fűtési mód, műszaki állapot, alapterület kihasználhatósága, együttműködő intézmények távolsága), vagy a közfoglalkoztatás kialakult gyakorlata.

I.2. Hozamok

A központi költségvetés számára minden esetben nagyobbak a férőhelybővítés hozamai mint a költségek, ha figyelembe veszik a munkába álló anyák keresete után befizetett járulékot és adót. Az önkormányzat azonban ezekből a bevételekből alig, illetve nagyon áttételesen részesül, így esetében inkább a középtávon és közvetetten jelentkező hozamok miatt érdemes bővítenie a napközbeni ellátást.

A 4. táblázat mutatja az anyák munkába állásából várható hozamot. Az érettségizett anyák másfél-kétszer akkora eséllyel dolgoznak, mint az érettségivel nem rendelkezők, ezért feltételezzük, hogy a napközbeni ellátás bővülésének első szakaszában jellemzően ők élnek majd a lehetőséggel, hogy hamarabb visszatérjenek a munkába. A kisközségekben viszont kevés a gyerek és kisebb az érettségizett nők aránya, azaz ott előfordulhat, hogy egy új intézmény megnyitása csak akkor rentábilis, ha a helyben lakó nem érettségizett nők közül is többen munkába állnak. Ezért a nagyobb településeken csak az érettségizettek, az utolsó kategóriában pedig mindkét csoport várható bérét mutatjuk be a táblázatban (további magyarázatot lásd a III.2. pontban).

A várható bér általában a városokban nagyobb és a falvakban kisebb. A nagyobb települések esetében az északi és keleti régiók lemaradása is megjelenik: a várható bérek itt kisebbek.

4. Egy gyerekre jutó várható költségvetési bevétel (anya munkába állásából)*

Ezer ft/gyerek/hó

	KpM+KpDtúl	D+NyDtúl	Észak A+M	DélAlföld
Budapest, megyeszékhely	142	122	121	117
megyei jogú város	119	111	121	138
Egyéb város	126	114	114	112
Nagyközség	134	129	113	114
Kisközség	118	109	115	106
kisközség (nincs érettségi)	59	60	60	56
kisközség átlag	78	76	78	72

* a várható bér utáni járulék és szja befizetés, illetve a bér és a gyed/gyes különbsége (ennyivel nőhet a fogyasztás) után fizetett áfa. A számításban azt feltételeztük, hogy a munkába állók 60%-a gyest, 40%-a gyedet kapna.

5. Egy gyerekre jutó várható nettó bevétel (adóbevétel-csana költsége)*

Ezer ft/gyerek/hó

	KpM+KpDtúl	D+NyDtúl	Észak A+M	DélAlföld
Budapest, megyeszékhely	101	92	87	80
megyei jogú város	78	81	91	105
Egyéb város	84	84	84	78
Nagyközség	96	99	83	81
kisközség (nincs érettségi)	21	33	30	26

* a 4. tábla szerinti adó- és járulékbefizetésből kivontuk az „egyszerű” csana központi normatíva és önkormányzat által finanszírozott költségét (ld 2. táblázat), feltéve, hogy a csana esetében a szülők az összes költség 25 %-át fizetik. Így például a táblázat bal felső celláját így számítjuk: $101 = 142 - 0,75 \cdot 55$. A bölcsődék bővítése esetén 15-20 %-kal kisebbek a hozamok, mert ott az összes költség valamivel magasabb, és nagyobb az állam által finanszírozott rész is.

A napközbeni ellátásnak számos más, közvetett hatása is van: ezeket hazai vizsgálatok híján a nemzetközi szakirodalom alapján foglaljuk össze. Az USA-ban és Angliában az 1960-as évek óta vizsgálják a kora gyermekkori fejlődést elősegítő, a lemaradás megelőzését célzó különféle ellátásokat. Ezek tapasztalata szerint a jó minőségű ellátások középtávon (két-

három) év elteltével, illetve hosszú távon (tizenöt-húsz év után) az érintett gyermekek, szüleik, és a tágabb környezet számára is számos pozitív hatással járnak (6. táblázat). A napközbeni ellátás kedvező hatása annál nagyobb, minél nagyobb a szülők hátránya társadalmi státusz (iskolázottság, jövedelem, egészségi állapot, lakóhely) tekintetében.

6. A napközbeni ellátás közvetett hozamai

	Érintett gyerek/szülő	Helyi közösség	Állam (költségvetés)
<i>Középtávú hatások</i>			
Gyerekek érzelmi és értelmi fejlődése, iskolai teljesítménye javul	+		
Egészségi állapot javul	+		+
Gyermekbántalmazás csökken	+		+
<i>Hosszú távú hatások</i>			
Lemorzsolódás, iskolázottsági szint javul	+	+	+/-
Foglalkoztatottság és várható bér javul	+	+	+
Csökken a szociális ellátások iránti igény	+	+	+
Bűnözés enyhül	+	+	+

A kormányzatok, ezen belül is a helyi önkormányzatok szintjén jelentkező közvetett hozamok egy része könnyen számszerűsíthető (például a szociális támogatásokra fordított kiadások csökkenése), más része nehezen becsülhető (mint például az érintett szülők munkahelyen nyújtott jobb teljesítménye).

A közvetett hatások többsége az állami költségvetés kiadásait csökkenti, vagy bevételeit növeli: a gyermekvédelmi-, egészségügyi- és szociális ellátások, a speciális nevelés, a bűnüldözés és büntetés-végrehajtás költségei csökkennek, a növekvő iskolázottság révén pedig nőnek az adóbevételek. Az oktatás kiadásainak egyenlege nem egyértelmű: az évisméltés csökkenése okán a közoktatásban kevesebb lesz a diák, viszont többen tanulnak tovább, azaz a közép- és felsőoktatás kiadásai nőhetnek (ezt azonban bőven ellensúlyozza, hogy nő a munkaerő termelékenysége). A külföldi hatásvizsgálatok eredményeiről részletes áttekintést ad Scharle (2010).¹

1.3. Férőhelybővítés költsége

A beruházási költségek becslésekor az uniós pályázatból épülő új férőhelyek költségeit vettük alapul. Ennek hátránya, hogy vélhetően felfelé torzít,² előnye, hogy az ország több régiójára és település méret szerint is összevethető adatok állnak rendelkezésre.

Az uniós pályázatokon a férőhely növelés mellett különféle minőségi fejlesztésekre is lehetett pályázni: játszótér építésre, időszakos felügyelet feltételeinek kialakítására, stb. Ezek a kiegészítések nem befolyásolták jelentősen a költségeket, kivéve az „egyéb fejlesztést” – az alábbi táblázatban közölt számítás ennek korrigálásával készült. Eszerint egy új férőhely kialakításának költsége 2,2 millió forint körül járt 2008-ban, jelentős szórással.³ A bővítések szinte mindegyike (62-ből 60) bölcsődéhez kapcsolódott: a 62 esetből összesen háromban pályáztak családi napközivel, ebből is egy bölcsődével együtt, így arról nincs megbízható adatunk, hogy a csana létesítési költsége mekkora.

¹ Scharle (2010): A gyermekszegénységet és kirekesztettséget csökkentő összetett programok hatásvizsgálatáról, Budapest Intézet

http://www.budapestinstitute.eu/uploads/BI_gyep_koltseghaszon_100925.pdf

² Erre utal, hogy a beruházások költségét a regressziós becslésekben szignifikánsan növeli a beruházás támogatottságának aránya, azaz minél kisebb az önrész, annál költségesebb a beruházás.

³ A medián 2,2 millió, az alsó kvartilis (25%) 1,6 millió, a felső pedig 3,9 millió forint volt.

7. Egy új férőhelyre eső számított beruházási költség, EF nélkül, 2008, ezer Ft

	KpM+KpDtúl	D+NyDtúl	Észak A+M	DélAlföld	Együtt
Bp, megyeszékhely	2028	1122	2132	6754	2213
város	2689	2316	2509	2657	2604
falu 5 ezer lakos alatt	2839	1497	1807	2460	2194
együtt	2509	1774	2311	2718	2462

Forrás: Saját számítás Reszkető-Váradi (2009) adatai alapján.⁴ N=60.

Megjegyzés: számított értékek, regressziós becslés alapján, úgy tekintve, mintha egyik beruházás sem tartalmazott volna "egyéb fejlesztés"-t, sem meglévő férőhelyek felújítását. A szürkével szedett értékek egy-két megfigyelésen alapulnak, a pirossal szedett érték imputált (a városi adatok arányosításával.)

Regressziós becsléseink alapján szignifikánsan drágább az új férőhely létrehozása a központi régiókban (Közép-Magyarország és Közép-Dunántúl) és az Észak Alföldön, a kisebb városokban és a falvakban.

⁴ Reszkető és Váradi (2009): A Regionális Operatív Programok keretében kiírásra került szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások infrastrukturális fejlesztését, bölcsődék önálló fejlesztését, valamint az akadálymentesítést érintő pályázatok előrehaladásának összegzése, Budapest Intézet 2009.

II. Javaslat a költségmutatók publikálására

Az I. fejezetben közölt táblázatokat interneten javasoljuk hozzáférhetővé tenni az önkormányzatok számára.

II.1. Az internetes megjelenítés szerkezete

Az adatok bemutatásának az önkormányzatok elhelykedéséből és méretéből érdemes kiindulnia, egyrészt, mert ez befolyásolja, hogy a napközbeni ellátás mely típusát érdemes választaniuk, másrészt, mert ez számukra is könnyen azonosítható.

A bemutatás egy internetes oldalon történhet, amelynek első oldalán rövid magyarázó szöveg mellett az 1. táblázat látható. A közlésre javasolt részletesebb információk a 2-7. táblázatokban találhatóak.

Az 1. táblázat egyes celláiból linkek (kattintások) útján lennének elérhetőek ezek a részletesebb információk, például:

- az adott településméret esetében releváns opciók összehasonlító adatai
- az adott településméret és ellátástípus esetén érvényes költségek és hozamok részletes adatai.

A költségek és hozamok kiszámításához használt adatforrások és fogalmak magyarázata a táblázatokhoz kapcsolva (például a táblázat alatt, vagy a sorok végén megjelenő "módszertan" linken) legyen elérhető. A lényeg, hogy a bemutatás minél inkább az internetes felület lehetőségeit kihasználó, könnyen kezelhető legyen, amelyben az egyre mélyülő részletezettséget linkeken keresztül lehet elérni, nem pedig egyetlen, terjedelmes letölthető dokumentumként.

II.2 Az internetes megjelenítés elhelyezése

Javasoljuk, hogy az adatok ne önálló honlapon, hanem olyan, már működő helyen jelenjenek meg, amit egyébként is gyakran használnak az önkormányzatok és ahol hasonló információkat közölnek. Ehhez célszerű egy kisebb felmérést végezni a népszerű honlapokról, tájékozási szokásokról – előfordulhat, hogy nincs egyetlen olyan honlap, amit mindenki használ, hanem régió, vagy méret szerint néhány népszerű információforrásra hagyatkoznak: ezesetben érdemes az adatokat egy helyre telepíteni és a többi helyen erre mutató linkeket elhelyezni.

III. Háttér adatok és magyarázatok

III.1. Működési kiadások

Ez a fejezet a fő táblázatokat megalapozó háttérszámításokat és magyarázatokat tartalmazza. Ezeknek a háttér adatoknak a széles körű publikálását nem javasoljuk, mivel inkább a központi költségvetés, mint az önkormányzatok számára relevánsak és elsősorban az I. fejezet alátámasztását szolgálják. A normatíva-rendszer kalibrálásához viszont hasznos információkat nyújthatnak.⁵

A 2010-es BI-SZMI adatfelvétel adatai alapján a bölcsődék és családi napközis folyó kiadásainak 60-80%-a bérkiadás, 10-15% étkezés és a többi rezsi.

A fenti "egyszerű" bölcsőde kiadásait 2010-ben nagyjából 75 %-ban fedezi a központi normatíva. A mintában megfigyelt medián költség 66 ezer Ft (ezt 62 %-ban fedezi a normatíva), de van néhány olyan bölcsőde is az országban, ahol a folyó kiadásokat teljes egészében ki tudják gazdálkodni a központi normatívából és a szülők étkezési díjából. Ez azt jelenti, hogy az önkormányzatnak elvben csak akkor kell jelentősen kiegészítenie a költségvetésből kapott térítést, ha a helyi adottságok kedvezőtlenek (például egy leromlott állagú épületnek magas a fűtési költsége), illetve, ha az "egyszerű" szolgáltatásoknál jobb minőséget kíván nyújtani.

8. Bölcsődék és csanak egy gyerekre jutó összes folyó kiadása 2010-ben, havi ezer Ft

fenntartó	bölcsőde				családi napközi			
	p25	p50	p75	N	p25	p50	p75	N
for profit		195		1				0
non-profit	43	60	76	2	55	68	76	17
önkormányzat	60	66	82	29	32	34	36	2
önk. társulás	53	56	66	3		79		1
egyházi				0	36	36	62	3
együtt	58	66	82	35	41	62	76	23

Forrás: BI-SZMI saját adatfelvételében gyűjtött adatok eloszlása. Megjegyzés: a p értékek percentilisek, azt mutatják, hogy a megfigyelt költségek szerint sorba rendezett intézmények közül a legolcsóbb (p25), középső (p50) és a legdrágább negyedek (p75) határán álló intézmény milyen költséggel működik.

Az "egyszerű" családi napközi esetében a kiadások legfeljebb 50 %-át fedezi a központi normatíva, a mintában megfigyelt medián költség (62 ezer Ft) esetében 36%-ot. Ha az önkormányzat ehhez nem ad kiegészítést, a szülők hozzájárulása magas lesz, és így keveseknek éri meg a gyed lejárta előtt visszatérni a munkapiacra. Ezt mutatja a táblázat utolsó sorában a munkába álló szülő számára elérhető hozam minimuma és maximuma: a hozam nagyjából akkor jelent érdemi ösztönzést a munkába állásra, ha a gyest megtarthatja a szülő és a munkába járás költségeit (utazás, gyereklétszám) ebből fedezni tudja.

⁵ Az eredmények értelmezésében nagy segítségünkre volt Cibere Károly, Grosch Mária, Korintus Márta, Mátay Katalin, Nagy Ágnes és Sidlovics Ferenc. Köszönettel tartozunk még Szilvási Lénának egy korábbi változathoz fűzött megjegyzésekért, Cseres-Gergely Zsombornak, aki a várható bérekre vonatkozó számításokat készítette és Pogonyi Csabának, aki a beruházási adatok előkészítésében segített.

9. A finanszírozás megoszlása az "egyszerű" intézményben, ezer ft/gyerek/hó

	központi költség	önkormányzat*		szülők**		összesen***
		min	max	min	max	
önálló önkorm bölcsőde	41	5	9	5	9	55
önk/non-profit csana	22	0	18	5	23	45
egyházi csana	39	0	1	5	6	45
várható nettó bér és a gyed különbsége				15	30	

Forrás: Saját becslés BI-SZMI saját adatfelvétel alapján. Megjegyzések:

* A minimum és maximum értékek az egyszerű intézmény becsült költsége és a központi illetve szülői hozzájárulás különbségeként adódnak (például az első sorban a minimum: $5=55-(41+9)$).

** A szülők étkezési hozzájárulását a saját adatfelvételben az önkormányzati bölcsődéktől kapott válaszokból számítottuk: a napi étkezési díj minimuma 230 Ft, maximuma 438 Ft volt. A csanáknál az étkezési és az alapdíj együtt szerepel. Feltételeztük, hogy a csanak esetében megfigyelt, ennél esetenként magasabb díjak már nem a helyi árakat, hanem a minőségbeli eltéréseket mutatják.

*** Az összesen az "egyszerű" intézmény hipotetikus költségét mutatja, 2010. évi szabályozás és árak alapján (a hipotetikus költségeket a 2010 július-augusztusi adatfelvétel alapján számoltuk, a 11. táblázatban bemutatott becsült összefüggések felhasználásával).

10. Finanszírozás megoszlása a medián intézményben, ezer ft/gyerek/hó

	központi költség	önkormányzat*	Szülők	összesen**
önkorm bölcsőde	41	19	6	66
non-profit csana	22	0	44	64

Megjegyzések:

* Az önkormányzat oszlopban a 2010 július-augusztusi adatfelvételben ténylegesen megfigyelt szülői hozzájárulás és a központi normatíva, illetve az összesen különbsége. Ahol az önkormányzat hozzájárulása a minimálisnál nagyobb, ott jellemzően többet is költenek egy gyerekre, azaz nem a szülői hozzájárulás lesz kisebb, hanem az összes kiadás nagyobb.

** Az összesen a saját adatfelvételben megfigyelt költség mediánja, a csana esetében csak azokat az eseteket figyelembe véve, ahol minden bevétel és költség tételt megadtak (ezért tér el kissé a 8. táblázat megfelelő adatától).

Az egyszerű intézmények költségének kiszámításához készítettünk egy becslést arra, hogy az egy gyerekre jutó költségeket (forintban és logaritmusban kifejezve) hogyan befolyásolják az intézmények tulajdonságai és a földrajzi elhelyezkedés (ami a helyi árak és bérek különbségei révén befolyásolja a kiadásokat). Ennek a becslésnek az eredményét mutatja a 11. táblázat. Az "együttható" című oszlop mutatja, hogy az adott tulajdonság milyen mértékben növeli az egy gyerekre jutó kiadást: például eszerint az 5 ezer alatti falvakban 11%-kal kisebb a fajlagos költség. A std hiba a becslés hibáját, a t érték és az utolsó oszlop pedig a szignifikanciáját mutatja (a nem szignifikáns változókat zárójel jelzi).

11. Robusztus regresszió az egy gyerekre jutó kiadásra (log)

	együttható	std. hiba	t	P>t
For profit fenntartó	0.77	0.11	7.05	0.00
(Non profit fenntartó)	-0.05	0.07	-0.69	0.49
Önkormányzati fenntartó	Ref			
Egyházi fenntartó	0.19	0.10	1.81	0.08
Csana	-0.31	0.09	-3.37	0.00
(integrált bölcsőde)	0.08	0.07	1.24	0.23
Alapítvány támogatja	0.07	0.04	1.93	0.06
Dél-és Nyugat-Dunántúl	-0.34	0.04	-7.53	0.00
Észak Alföld és Észak Mo.	-0.22	0.04	-5.22	0.00
Dél-Alföld	-0.21	0.06	-3.37	0.00
10 ezer feletti város	ref			
(5-10 ezres település)	-0.06	0.04	-1.38	0.18
Falu 5 ezer alatt	-0.11	0.05	-2.10	0.04
Ebéd: vendéglátó cégtől	-0.13	0.05	-2.79	0.01
1-11 gyerek	0.28	0.08	3.36	0.00
12-23 gyerek	0.34	0.07	5.05	0.00
24-35 gyerek	ref			
(36-71 gyerek)	0.05	0.04	1.18	0.25
Képzett gondozók aránya	0.53	0.07	7.76	0.00
(nyitvatartási idő, óra)	0.01	0.02	0.58	0.56
Sni gyerekek aránya	-0.33	0.19	-1.67	0.10
4 étkezést kapók aránya	0.68	0.16	4.24	0.00
Gyerek/gondozó arány	-0.11	0.02	-6.86	0.00
Konstans	10.50	0.32	32.93	0.00

Forrás: saját számítás 2010-es saját adatfelvételből. N=54 $F(20,33)=24.01$; $Prob>F=0.00$. A nem szignifikáns változókat zárójelbe tettük.

Ellenőrzésül a saját 2010-es kismintás adatfelvétel adatait összevetettük a MÁK 2008-as, minden bölcsődére kiterjedő adminisztratív adataival. Ezt mutatja a következő két táblázat.

12. Egy gyerekre jutó tényleges éves folyó kiadás régiós megoszlása (MÁK 2008), ezer Ft*

	KpM+KpDtúl	Észak A+M	D+NyDtúl	DéIA
Bp, megyeszékhely	1523	1248	1362	1089
város10 ezer lakos felett	1391	1162	1198	971
város, falu >5 ezer	1295	1100	891	923
falu 5ezer lakos alatt	1001	688	861	860

* itt a ténylegesen megfigyelt átlagokat látjuk, azaz olyan bölcsődék átlagát, amelyek méretükben, működésükben eltérők.

13. Egy gyerekre jutó átlagos éves folyó kiadás az önkormányzati bölcsődékben, ezer Ft*

	összes éves kiadás			önkormányzat által fizetett rész**	
	MÁK 2008	MÁK 2010es áron	BI 2010	MÁK	BI/MÁK, %
Bp, megyeszékhely	1404	1535	1002	854	78
város10 ezer lakos felett	1205	1317	864	627	55
város, falu >5 ezer	1097	1199	946	661	94
falu 5 ezer lakos alatt	855	935	695	420	47
együtt	1305	1426	937	820	64

* itt a ténylegesen megfigyelt átlagokat látjuk, azaz olyan bölcsődék átlagát, amelyek méretükben, működésükben eltérők. **2010-es áron, csak a 2010-ben is válaszolók. Ténylegesen megfigyelt átlagok.

A BI/MÁK oszlop a MÁK nyilvántartásában szereplő és a saját adatfelvételben kapott összegek hányadosa, azaz azt mutatja, hogy mennyivel mondtak kevesebbet a 2010-es hozzájárulásra, mint amit a MÁK felé benyújtott 2008-as költségvetésükben. Az eltérés egyik lehetséges oka a tényleges csökkenés, másik oka, hogy a bölcsődék nem tudnak minden költségről, ami az önkormányzatot terheli, például vélhetően nem ismerik a működésük általános adminisztrációjának költségét, ha azt nem ők végzik, hanem az önkormányzat.

III.2. Hozamok

A 3 év alatti gyermeket nevelő anyák foglalkoztatási esélyére és bérére az idősebb (5-10 éves) gyereket nevelő, és más tulajdonságaikban hasonló nők megfigyelt foglalkoztatási rátája és bére ad felső becslést. Más lehetőség nincs, mivel a három éves gyes és a bölcsődék hiánya miatt nagyon kevés nő dolgozik 3 éves korú gyermek mellett, és nincs olyan kellően nagy adatbázis, ami róluk elég részletes, a szelekció kiszűrésére is alkalmas adatot szolgáltatna. A becslés lényegében azt mutatja meg, hogy ha a bölcsődei ellátás – az óvodához hasonlóan - szinte minden gyerek számára hozzáférhető lenne, akkor a mai munkaerőpiacon (az anyák munkába állását befolyásoló más tényezők változatlanúsága esetén) a bölcsődés gyereket nevelő anyák milyen arányban állnának munkába.

A bölcsődék zsúfoltsága egyértelműen arra utal, hogy a kereslet nagyobb, mint a kínálat, ezért a bővítés első szakaszában az anyák munkavállalási hajlandóságát – azaz, hogy a megnyíló újabb férőhelyekre lesz kereslet – adottnak vehetjük. Mivel ma nagyon kevés a férőhely (a nagyobb városokban is csak a gyerekek negyede-ötöde jut bölcsődéhez), ezért rövidtávon az sem releváns, hogy elvileg összesen hány gyereknek kellene helyet biztosítani.

14. A kisgyerekes anyák munkába állásának valószínűsége

	Közép-Magyarország	Dél-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Közép-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld
egyéb város	0,49	0,54	0,60	0,54	0,46	0,39	0,46
nagyközség	0,47	0,44	0,52	0,60	Na	0,31	0,48
kisközség	0,47	0,40	0,54	0,46	0,41	0,31	0,35

Forrás: saját becslés a KSH 2005. évi mikroczensusa alapján. Megjegyzés: a munkába állás valószínűsége 1, ha biztosan bekövetkezik, 0 ha biztosan nem. Ennek a valószínűségnek csak a kisebb településeken van jelentősége, ahol kétséges, hogy van-e elegendő gyerek az intézmény hatékony működtetéséhez.

15. A kisgyerekes anyák várható bére (havi bruttó ezer forint), 2010

	KpM+KpDtúl	D+NyDtúl	Észak A+M	DéIA
<i>Érettségizett</i>				
Budapest, megyeszékhely	202	178	176	172
megyei jogú város	174	165	177	197
egyéb város	182	168	167	166
Nagyközség	191	186	166	168
Kisközség	173	162	169	159
<i>Nem érettségizett</i>				
Kisközség	97	99	99	94

Forrás: saját becslés a KSH 2005. évi mikroczensusa alapján, 2010. évre indexálva

III.3. Beruházási költségek

A beruházási költségek és a helyi adottságok, illetve a beruházás tartalmának összefüggéseit a működési költségekhez hasonló statisztikai módszerrel vizsgáltuk, ennek eredményét mutatja a 14. táblázat. Az együtthatók jelzik, hogy az adott tulajdonság milyen mértékben növeli a költségeket (a beruházás itt is logaritmusban van mérve, így az együtthatók százalékos változást jeleznek): például a Közép-Magyarországi beruházások 21%-kal drágábbak a Közép-Dunántúlihoz képest (utóbbit választottuk viszonyítási alapnak). A többi oszlop értelmezése azonos a 11. táblázat megfelelő oszlopaival.

16. Robusztus regressziós becslés az egy új férőhelyre eső beruházási költségre (log)

	együttható	std. hiba	t	P>t
Közép M.o.	0.21	0.14	1.49	0.15
Közép Dunántúl	ref.kat			
NyDunántúl	-0.64	0.14	-4.62	0.00
Észak M.o.	-0.15	0.1	-1.57	0.13
Észak Alföld	-0.11	0.16	-0.66	0.52
Budapest	-1.3	0.27	-4.75	0.00
Megyeszékhely:	ref.kat.			
Más város	-0.05	0.15	-0.37	0.72
Falu 5 ezer felett	-0.25	0.22	-1.16	0.26
Falu 5 ezer alatt	-0.13	0.16	-0.78	0.44
Meglévő felújítása (%)	0.75	0.18	4.15	0.00
Nem bölcsőde	-0.52	0.12	-4.19	0.00
Önrész 20% felett	-0.28	0.15	-1.88	0.07
Önrész 11-20%	-0.20	0.13	-1.57	0.13
Önrész 10%	-0.22	0.1	-2.18	0.04
Önrész 5%	ref.kat			
Új bölcsőde	-0.16	0.08	-1.92	0.06
SNI integráció	-0.93	0.08	-11.24	0.00
<i>Kiegészítő szolgáltatások:</i>				
Időszakos felügyelet	-0.36	0.1	-3.83	0.00
Játszócsoport	0.12	0.09	1.33	0.19
Játszóter	0.21	0.08	2.46	0.02
Klub, szakkör	-0.28	0.11	-2.48	0.02
Napközi	-0.34	0.11	-2.99	0.01
Egyéb fejlesztés	1.15	0.11	10.68	0.00
Konstans	8.84	0.18	47.94	0.00

Forrás: saját számítás Reszkető és Várad (2009) adatai alapján. $N=57$, $F(21, 35)=20.35$, $\text{prob}>F=0.00$
A számított (predikált) értékek meglévő felújítása=0 és egyéb fejlesztés=0 esetére készültek.

17. Egy új bölcsődei férőhelyre eső megfigyelt beruházási költség, összesen, 2008, ezer Ft

	KpM+KpDtúl	D+NyDtúl	Észak A+M	DélAlföld	Együtt
Bp, megyeszékhely	5336	n.a.	3049	5219	5021
város 10 ezer felett	5947	7276	2779	7813	6887
város, falu 5-10 ezer	5170	10929	n.a.	6114	6362
Falu 5 ezer alatt	8127	4131	1015	3081	4242
együtt	5882	6674	2127	6242	5897

Forrás: Saját számítás Reszkető-Várad (2009) adatai alapján. $N=59$

18. Egy új férőhelyre eső megfigyelt beruházási költség, EF nélkül, 2008, ezer Ft

	KpM+KpDtúl	D+NyDtúl	Észak A+M	DélAlföld	Együtt
Bp, megyeszékhely	1999	n.a.	n.a.	n.a.	1999
város 10 ezer felett	n.a.	2779	n.a.	12613	7696
város, falu 5-10 ezer	4254	n.a.	n.a.	n.a.	4254
falu 5 ezer lakos alatt	4719	1015	3737	3418	3008
együtt	3806	1897	3737	8015	4453

Forrás: Saját számítás Reszkető-Váradi (2009) adatai alapján. N=46.

Megjegyzés: a dél-alföldi beruházások átlagát megemeli, hogy néhány esetben a meglévő férőhelyek egy részét, vagy az összeset is felújítják.

III.4. Magyarázatok

Az opciókat nem annyira az egy férőhelyre jutó költség, hanem inkább a finanszírozás (mennyibe kerül az önkormányzatnak, milyen fizetőképes keresletre számíthat) és a csoportlétszám szabályok határozzák meg.

A fizetőképes kereslet a családi napközi működőképességek egyik alapvető tényezője. A bölcsődét ugyanis lényegében a központi normatíva és az önkormányzat finanszírozza, a csanát inkább a központi normatíva és a szülők. A bölcsőde és a csana egy főre jutó költsége nem tér el jelentősen, vagy ha igen, azt vélhetően inkább a kereslet magyarázza: nagyobb városban a szülők hajlandók és képesek magasabb térítési díjat fizetni a rugalmas és jó minőségű ellátásért. A számításokban abból indultunk ki, hogy a keresletet két tényező határozza meg: az anyák milyen arányban tudnak elmenni dolgozni és a gyeshez (gyedhez) viszonyítva milyen bérre számíthatnak. A gyeshez viszonyítva minden településméret és régió esetében lényegesen magasabb az átlagos bér, míg a gyedhez viszonyítva csak a nagyobb településeken (nagyközség és város) és az érettségizett anyák esetében haladja meg a 15%-ot a munkába állástól várható jövedelem-növekmény. Ennek az az oka, hogy a gyed a korábbi kereset 70%-a, de a plafonja viszonylag alacsony (2010-ben havi 103 ezer forint, míg az érettségizettek becsült nettó átlagbére 139 ezer forint a Közép-Dunántúl és Közép-Magyarország régiók megyeszékhelyein). Ha a munkába álló szülő jogosult a gyes-re, akkor a gyedből visszatérők számára is jelentős a hozam.

Csoportlétszám szabályok 2010-ben

- csana: 5 vagy 7 gyerek
- integrált bölcsőde: 5 bölcsődés gyerek/csoport
- bölcsőde: 12 gyerek/csoport (10, ha van közöttük sajátos nevelési igényű is)
- ha lehet tisztán 2 év feletti csoportot csinálni, akkor 14 gyerek/csoport
- öt vagy több csoportot működtető bölcsődében +2 gondozó (bölcsődénként)

Az alábbi táblázat mutatja meg, hogy a település méret – és az ebből adódó népességszám – alapján hol melyik intézménytípus lehet működőképes.

19. Az 1-2 éves gyerekek becsült átlagos száma településenként, ahol az anya várhatóan visszamegy dolgozni*

	Közép-Mo.	DélDtúl	NyDtúl	KözépDtúl	ÉszakMo	ÉAlföld	DAlföld
város, falu 5-10 ezer közt	104	44	58	80	62	49	65
település 2-5 ezer közt	36	22	29	35	25	23	27
falu 1-2 ezer közt	16	10	13	13	13	12	10
falu ezer lakos alatt	9	4	4	4	5	5	4

* a 10ezer lelkes településekben a gyerekek száma mindenütt meghaladja a bölcsőde nyitáshoz szükséges minimális létszámot, ezért erre nem közlünk becslést. Forrás: saját becslés a KSH 2005. évi mikrocenzusa alapján

A megfigyelt és az „egyszerű” intézmények fajlagos költségeiben mutatkozó eltérés magyarázata

Az „egyszerű” intézményt úgy határoztuk meg, hogy gyerek/gondozó arány 5, illetve 6 fő, a legalább középfokú végzettséggel rendelkező, képzett gondozók aránya 75%, a beiratott gyerekek száma a csanában 3-7, a bölcsődében 24-35 között van. Ebből származik az eltérés egyik része: a nagyobb gyerek/gondozó aránnyal működő és a nagyobb bölcsődék olcsóbbak, a képzetesebb gondozókat alkalmazó intézmények drágábbak lehetnek. A másik rész további, egyedi tényezőkből adódhat, mint például a több önkormányzati intézményt is kiszolgáló, összevonható tevékenységek (konyha, adminisztráció) forgalma és hatékonysága, az épületek adottságai (fűtési mód, műszaki állapot, alapterület kihasználhatósága, együttműködő intézmények távolsága), a szülők által igényelt nyitvatartási idő, vagy a közfoglalkoztatás kialakult gyakorlata.

Néhány tényezőt a 2010-es adatfelvételünk alapján ellenőrizni is tudunk: az alábbi táblázat azt mutatja, hogy ezekben valóban jelentős a szórás adott intézménytípuson belül és a típusok között is. A bölcsődék átlagosan 11 órán át tartanak nyitva, míg a családi napközik csak 9 és fél órán át, ami növeli a fajlagos költségüket.⁶ A csanákban viszont alacsonyabb az egy gondozóra jutó gyerekek aránya (ezen belül jelentős szórással) és magasabb a 12 hónapnál fiatalabb csecsemők aránya: mindkét tényező növeli az egy gyerekre jutó költségeket. Végül, a bölcsődékben magasabb a szakképzett és legalább érettségizett gondozók aránya, de alacsonyabb a felsőfokú végzettséggel rendelkezőké, így összességében a csanak bérköltsége magasabb. A csanak gondozóinak magasabb iskolázottsága nem következik a szabályokból (vagy csak annyiban, hogy a csana indításának hivatali útvesztőjében könnyebben eligazodhat egy diplomás ember), inkább azzal függhet össze, hogy a fizetőképes szülők ezt igénylik. A szórás minden mutató esetében nagyobb a csanak, mint a bölcsődék csoportjában.

20. A bölcsődék és családi napközik egyes jellemzői (átlag)

	nyitvatartási idő (óra)	gyerek/gondozó arány	12 hónap alattiak (%)	sni gyerekek arány	felsőfokú (%) középfokú (%)	
					szakvégzett gondozók aránya	
Bölcsőde	11,2	4,9	0,3	1,5	36,5	87,8
(szórás)	0,7	1,0	0,9	3,5	30,9	19,4
Csana	9,6	3,7	3,9	4,5	61,8	72,6
(szórás)	1,0	1,6	11,9	11,9	35,9	32,1
N*	72	71	69	72	70	70

Megjegyzés: *46 bölcsőde és 23-26 csana. Forrás: 2010 július-augusztusi saját adatfelvétel

A 2008. évi MÁK és a 2010. évi saját adatgyűjtés eltéréseinek magyarázata

A MÁK, illetve a BI kérdőíve szerinti fajlagos ráfordítás között megfigyelt eltérés alapvetően két változással magyarázható:

- 2010-ben megemelték a bölcsődei csoportok engedélyezett létszámát 10-ről 12-re, két év feletti gyerekek esetében 14-re (a gondozók/gyerekek átlagos aránya 0,32-ről 0,21-re csökkent 2010-re)
- 2009-ben és 2010-ben is csökkentek a béreket terhelő járulékok és adók.

⁶ A legtöbb csanában viszont plusz fizetség ellenében tovább lehet hagyni a gyereket, a bölcsődék között ez nagyon ritka.

A fenti két változás együtt 20-25 %-os csökkenést is hozhatott a fajlagos költségekben. További, kismértékű eltérést okoz az is, hogy a MÁK adataiban az intézmények összes bérjellegű dologi kiadása (beruházások külön) szerepel, míg a 2010-es felvételben csak a bér, étkezés és rezszi költségeket vettük figyelembe, a kisebb folyó kiadásokat (pl. játékok, tisztítószerek, irodaszerek) nem.

21. Egy gyerekre jutó éves folyó kiadás az önkormányzati bölcsődékben, ezer Ft

	MÁK 2010-es áron	MÁK 2010-es áron, csak a 2010-ben is válaszolók	ebből azok, akik költségadatot is megadták	BI 2010	BI/MÁK %
Bp, megyeszékhely	1535	1429	1441	1002	70
Város >10e	1317	1184	1192	864	72
város, falu >5 ezer	1199	1198	1309	946	72
falu <5ezer	935	1059	1006	695	69
Együtt	1426	1402	1413	937	66

Forrás: BI-SZMI saját adatfelvétele 2010 és MÁK 2008.

IV. Felhasznált adatforrások

1. MÁK

A Magyar Államkincstár nyilvántartja a települési önkormányzatok költségvetését és a számukra egyes célokra nyújtott normatív támogatásokat. Ezekből a gyermekek napközbeni ellátására fordított kiadásokat és a folyósított normatíva összegét használtuk fel, a 2008-as évre vonatkozóan. Az adatok település szintűek, azaz ahol több bölcsődét is működtet az önkormányzat, ott ezek összevont adataival rendelkezünk. Az adatok az önkormányzat, illetve a többcélú kistérségi társulások által működtetett intézményeket is tartalmazzák.

Az adatokat egy 2009-es kutatáshoz (Id Blaskó és szerzőtársai 2009), felhasználási korlátozás nélkül kaptuk meg az Államkincstártól.

22. Egy gyerekre jutó éves kiadás,* önkormányzati bölcsődék 2008, település szintű adatok (egymás alatt: átlag, szórás, elemszám)

	Közép M.o.	Dél-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Közép-Dunántúl	Észak M.o.	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Együtt
Bp, mszhely	1585	1312	1197	1304	1519	1298	1305	1447
	231	143	103	231	57	123	383	259
	23	5	3	3	4	5	6	49
város>10e	1453	1125	1367	1266	1165	1156	975	1189
	437	309	710	243	365	327	161	380
	11	11	9	15	13	18	19	96
város, falu >5e	1269	1037	1231	763	674	913	926	1020
	437	348	515	292	241	269	230	368
	22	9	2	3	4	23	15	78
Falu<5e	802	684	680	1016	809	864	857	842
	32	341	276	305	254	315	203	294
	2	9	9	15	5	13	15	68
Együtt	1413	1013	1064	1123	1075	1009	965	1106
	397	369	572	310	396	320	251	393
	58	34	23	36	26	59	55	291

Forrás: MÁK 2008 * nincsen gyerekszám szerint súlyozva!

23. Egy gyerekre jutó éves kiadás,* önkormányzati családi napközök 2008 (település szintű adatok)

	Közép M.o.	Dél-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Közép-Dunántúl	Észak M.o.	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Együtt
Bp, mszhely	1064	.	.	.	1127	.	.	1096
	0	.	.	.	0	.	.	45
	1	0	0	0	1	0	0	2
város>10e	.	338	.	.	364	628	.	424
	.	0	.	.	383	0	.	260
	0	1	0	0	2	1	0	4
falu<5e	423	285	405	341	326	.	357	357
	127	252	228	0	318	.	320	250
	2	2	4	1	5	0	6	20
Együtt	637	303	405	341	436	628	267	394
	381	181	228	0	396	0	316	317
	3	3	4	1	8	1	8	28

Forrás: MÁK 2008 * nincsen gyerekszám szerint súlyozva!

2. KSH 2008

A KSH Népeségtudományi Kutató Intézet 2008. évi KSH adatgyűjtéséből és az azt kiegészítő kísérleti bölcsődei adatfelvételtől a KSH Népeségtudományi Kutatóintézete, mint a kiegészítő kísérleti bölcsődei adatfelvétel adatainak tulajdonosa rendelkezésünkre bocsátotta az alábbi (elemi szintű) adatokat:

KSH Bölcsődei kérdőív (1203) főlapjáról
Telephely címe (irányítószám, település)
20. a beíratott gyermekek száma május 31-én
48. összes foglalkoztatottak száma tárgyév december 31-én
50. foglalkoztatott gondozónők száma összesen
55. ebből: nem szakképzett érettségivel rendelkező
56. ebből: nem szakképzett érettségivel nem rendelkező

A kiegészítő lapról:

5-13. díjak és szülői segítség
17. szülői munkavállalás
21-23. felújító munkálatok
23-24. megközelíthetőség
27. plusz szolgáltatások
31. roma gyerekek aránya

Az adatgyűjtés a bölcsődék teljes körére kiterjedt, a családi napköziket nem tartalmazta.

3. Saját adatgyűjtés 2010

A bölcsődék és családi napközik körében 2010. július és augusztus folyamán gyűjtöttünk adatokat, a meglévő adminisztratív adatok kiegészítése érdekében.

A bölcsődék esetében 52, véletlenszerűen kiválasztott telephelytől kértünk adatokat, a csanak esetében a Csodacsalád Egyesületen és a Magyarországi Családi Napközik Közhasznú Egyesületén keresztül. Az utóbbi esetben a kiválasztás nem volt véletlenszerű, arra kértük a közvetítőket, hogy a válaszolók sokfélék legyenek településméret és régió szerint.

Az adatgyűjtésben nem volt cél, hogy a válaszadók megoszlása reprezentálja az intézmények országos megoszlását. Ehelyett arra törekedtünk, hogy a működési költségek és a finanszírozási lehetőségek tekintetében legyen minél vegyesebb a minta összetétele.

A válaszadók településméret és régió szerinti megoszlását mutatja az alábbi táblázat.

24.1. Válaszadók megoszlása: bölcsődék

Bölcsődék	Közép M.o.	Dél-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Közép-Dunántúl	Észak M.o.	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Együtt
főváros és megyeszékhelyek	6	1	3	1	1	4	3	19
város 20 ezer lakos felett	0	0	1	3	0	1	0	5
város 10-20 ezer lakos	1	1	1	0	4	0	1	8
falu/város 5 ezer lakos felett	3	1	0	0	0	1	3	8
falu 2-5 ezer lakos	0	0	1	0	2	2	1	6
együtt	10	2	6	3	6	8	8	46

24.2. Válaszadók megoszlása: családi napközik

Családi napközik	Közép M.o.	Dél-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Közép-Dunántúl	Észak M.o.	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Együtt
főváros és megyeszékhelyek	5	1	0	2	1	1	0	10
város 20 ezer lakos felett	0	1	0	0	0	1	1	3
város 10-20 ezer lakos	1	0	0	0	0	0	1	2
falu/város 5 ezer lakos felett	2	0	0	0	0	1	0	3
falu 2-5 ezer lakos	1	0	0	1	0	1	4	7
falu 2 ezer lakos alatt	0	0	1	0	0	0	0	1
együtt	9	2	1	3	1	4	6	26

Kérdőív a bölcsődék működtetéséről

Készült az SZMI megbízásából, a Budapest Intézet kutatásához a bölcsődék és családi napközis működési költségeiről, finanszírozásáról és ezek régió és településszintű eltéréseiről.

2010. május hónapra vonatkozóan kérjük kitölteni!

A kitöltő neve:

Telefonszáma:

Telephely:

Milyen formában működik?

ha 4 (egyéb), milyen formában működik:

csanával integráltan működik?

óvodával integráltan működik?

I. Férőhelyek és gondozók

A nyitvatartási napok száma májusban

A bölcsődét igénybevevő gyerekek átlagos száma a hónap folyamán

A beiratott gyerekek száma május 31-én

Ebből: sajátos nevelési igényű

Ebből:

0-11 hónapos

12-17 hónapos

18-23 hónapos

24-29 hónapos

30-35 hónapos

36 hónapos és idősebb

Kérjük jelölje meg, hogy hozzávetőlegesen mekkora a roma gyerekek aránya a bölcsődében!

A bölcsődében dolgozó összes foglalkoztatott száma május 31-én

Ebből: gondozó(nő)k száma összesen

Ebből: szakképzett gondozó, felsőfokú végzettséggel

Ebből: szakképzett gondozó, felsőfokú végzettség nélkül

Ebből: szakképzetlen gondozó érettségivel

Ebből: szakképzetlen gondozó érettségi nélkül

II. Bevételek

Ezer forintra kerekítve, 2010. májusban, összesen

Működésre fordítandó bevételek:

állami normatíva

önkormányzat normatíván felüli támogatása

szülők térítési díja (étkezés nélkül)

szülők pénzbeli hozzájárulása étkezésre

rgyk miatt ingyenesen étkező gyerekek száma

egyéb okból ingyenesen étkező gyerekek száma

50%-os díjkedvezményben részesülő gyerekek száma

szülők pénzbeli hozzájárulása egyéb célra (csoportpénz)

egyéb bevétel, éspedig:

2009-ben milyen gyakran járultak hozzá a szülők természetben (pl. játék, gyümölcs) a bölcsőde működéséhez?

és önkéntes munkával?

Beruházásra fordítható bevételek:

Kapott-e állami/önkorm támogatást 2009-ben beruházásra (épület, berendezés)

Végzett-e saját költségre beruházást (épület, nagyobb berendezési tárgy) 2009-ben?

Van-e a bölcsőde működését rendszeresen támogató alapítvány vagy egyesület?

szokott-e külső forrásra pályázni?
ha 2009. január óta pályázott, nyert-e?

III. Kiadások

Ezer forintra kerekítve 2010 májusban (áfával, járulékokkal együtt)
étkezésre
saját és alkalmazotti bérekre és járulékokra (ha önfoglalkoztató: kivétre)
rezsi költségekre (fűtés, világítás, víz)
vásárolt szolgáltatásra (pszichológus, orvos, könyvelő, stb)
egyéb folyó kiadásra (kisebb játék, tisztítószer, stb)

A 2009-es évben volt-e az intézményben olyan felújítás, melynek bruttó összértéke meghaladta az 1 millió forintot?

kérjük jelölje, hogy felújításra szorul-e a bölcsőde épülete:
melyik évben épült a bölcsőde épülete?

IV. Szolgáltatások

A bölcsőde nyitvatartása 2010 májusban:

nyitás

zárás

2010 májusban átlagosan hány gyerek vette igénybe:

a reggelit

a tízórait

az ebédet

az uzsonnát

Jellemzően hogyan oldják meg a meleg étkeztetést?

Ha 5, hogyan oldják meg a meleg étkeztetést?

Van-e arra lehetőségük a szülőknek, hogy plusz térítéssel a nyitvatartási időn túl a bölcsődében hagyják a gyereket?

Hozzávetőlegesen az esetek hány százalékában hozták a gyereket a bölcsődébe

gyalog

tömegközlekedési eszközzel

kocsival

Mennyire ért egyet a következő állításokkal? Osztályozzon 1-től 5-ig, mint az iskolában. Az 1-est jelölje meg, ha egyáltalán nem ért egyet, az 5-öst pedig ha teljes mértékben egyetért.

Az anyukák sokszor megpróbálják eltitkolni a bölcsőde vezetése elől, hogy valójában nem dolgoznak. Nagyobb hangsúlyt kellene fektetni arra, hogy a bölcsődébe valóban olyan családok írathassák be a gyermeküket, ahol az édesanya is dolgozik.

Ha túl sok halmozottan hátrányos helyzetű gyermeket kell felvenni az intézménybe, akkor a jobb módú szülők kedve elmegy attól, hogy beírassák gyermekeiket.

További férőhelyekre lenne szükség, mert több szülő kívánja bölcsődébe/csanába adni a gyermekét, mint amennyi hely van.

Köszönjük, hogy kitöltötte a kérdőívet!

25. Bölcsődék mintája a saját adatfelvételhez

Megye	Jog- állás	Település	Irszám	Cím	Megnevezés	Fenntartó	V1	V2
01	1	Budapest 10. ker.	1106	KERESZTÚRI ÚT 11-13.	EGIS GYÓGYSZERGYÁR RT. BÖLCSŐDÉJE	9	1	
01	1	Budapest 10. ker.	1108	ÚJHEGYI SÉTÁNY 15-17.	GYERMEKSZIGET BÖLCSŐDE	1		
01	1	Budapest 20. ker.	1201	ADY E. U. 83-87.	PESTERZSÉBETI ÖNKORM.EÜ.INT.BÖLCSŐDE	1	1	
01	1	Budapest 16. ker.	1165	CENTENÁRIUMI ST.1-3.	BP. XVI.KER. ÖNK. 'CENTI' BÖLCSŐDE	1	1	
01	1	Budapest 14. ker.	1142	RÓNA PARK 5-7.	ZUGLÓI EGYESÍTETT BÖLCSŐDÉK XIV/17.SZ. BÖLCSŐDE RÉSZLEGE	1	1	
01	1	Budapest 12. ker.	1124	FODOR U. 42.	PANDA BÖLCSŐDE	6		
01	1	Budapest 19. ker.	1195	ZRÍNYI U. 4.	GYÖNGYSZEM BÖLCSŐDE	1	1	
01	1	Budapest 04. ker.	1046	HAJLÓ U. 6-8.	KARINTHY FRIGYES ÁLT. MŰV. KÖZP. BÖLCSŐDE	1		
01	1	Budapest 02. ker.	1022	TÖRÖKVÉSZ U. 18/B.	II.KERÜLETI EGYESÍTETT BÖLCSŐDÉK	1	1	
17	2	Szekszárd	7100	PERCEL M. U. 4.	SZEKSZÁRD MEGYEI JOGÚ VÁROS VÁROSI BÖLCSŐDE	1		
15	2	Nyíregyháza	4400	KRÚDY GY.U.30.	MÓDSZERTANI BÖLCSŐDE	1	1	
07	2	Dunaújváros	2400	KOSSUTH L. U. 7/B.	NAPRAFORGÓ BÖLCSŐDE	1	1	
18	2	Szombathely	9700	BEM U.9.	CSICSERGŐ BÖLCSŐDE	1	1	
16	2	Szolnok	5008	GORKIJ U. 52.	4.SZ.BÖLCSŐDE	1	1	
14	2	Kaposvár	7400	BÚZAVIRÁG U. 19	BÚZAVIRÁG UTCAI BÖLCSŐDE	1	1	
20	2	Nagykanizsa	8800	KISFALUDY U. 19.	'BELVÁROSI BÖLCSŐDE'	1	1	
05	2	Miskolc	3526	KASSAI U. 19.	11. SZ. BÖLCSŐDE	1	1	
103	2	Kecskemét	6000	TÓTH L. SÉTÁNY 2.	KMJV.ÖNK.EÜ.ÉS SZOC.INTÉZMÉNYEK IG. ÁRPÁDVÁROSI BÖLCSŐDE	1	1	
06	2	Szeged	6724	RÓKUSI KRT. 39.	BÖLCSŐDE	1	1	
02	2	Pécs	7632	NÉMETH LÁSZLÓ U. 6/B	KISGY. SZOC. INT. KICSI KÉK BÖLCSŐDE	1	1	
09	2	Debrecen	4028	GÁBORJÁNI SZ. U. 2.	DMJV 10. SZ. BÖLCSŐDE	1	1	
09	2	Debrecen	4024	VARGA U. 23.	DMJV EBI EGYESÍTETT BÖLCSŐDEI INTÉZMÉNY	1	1	
04	2	Békéscsaba	5600	SZIKLAI S. U. 2.	MIVA BÖLCSI SZOLGÁLTATÓ KHT.	5	1	
08	2	Győr	9011	KÖRTÉR 10.	GYÓRSZENTIVÁNI BÖLCSŐDE	1	1	
08	2	Győr	9026	BÁTHORY U.2.	BÁTHORY ÚTI BÖLCSŐDE	1	1	
11	3	Oroszlány	2840	ÓVODA KÖZ 1-2.	BÖLCSŐDEI INTÉZMÉNYEGYSÉG	1	1	
13	3	Üllő	2225	PESTI ÚT 98.	ÜLLŐ VÁROS HUMÁN SZ.KP., NEV. TAN. ÉS KP-I RENDELŐ /BÖLCSŐDE/	1	1	
19	3	Várpalota	8100	BERCSÉNYI U. 10.	LURKÓ KUCKÓ ÓVODA ÉS TAGINTÉZMÉNYEI	1	1	
04	3	Vésztő	5530	KOSSUTH U. 62.	NÉGYSZÍNVRÁG ÓVODA, BÖLCSŐDE, ...	1	1	
08	3	Tét	9100	DEBRECENI U.1.	VÁROSI BÖLCSŐDE	1	1	
02	3	Szentlőrinc	7940	LISZT FERENC ÚT 2	SZONEK LISZT FERENC UTCAI ÓVODA ÉS BÖLCSŐDE INTÉZMÉNYEGYSÉGE	1	1	
05	3	Sátoraljaiújrhely	3980	HAJNAL U. 10.	HAJNAL ÚTI BÖLCSŐDE TAGINTÉZMÉNY	1	1	
03	3	Tiszakécske	6060	KOSSUTH U. 59.	TISZAKÉCSKE VÁROS BÖLCSŐDÉJE	1	1	
15	3	Nagyecsed	4355	KÖZPONT U. 8.	BÖLCSŐDE	1	1	
13	3	Göd	2131	KOMLÓKERT U. 19-21.	VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT SZIVÁRVÁNY BÖLCSŐDE	1	1	
09	3	Hajdúnánás	4080	MARX K. U. 10.	VÁROSI BÖLCSŐDE	1	1	
10	3	Heves	3360	ARANY J. 36/B	VÁROSI BÖLCSŐDE	1	1	
16	3	Abádszalók	5241	KOSSUTH LAJOS U 6/A.	BÖLCSŐDE	1	1	
12	3	Bátonyterenye	3070	ISKOLA ÚT 12	BÁTONYTERENYE VÁROS BÖLCSŐDE IGAZGATÓSÁGA - I.SZ.BÖLCSŐDE	1	1	
16	3	Karcag	5300	VARRÓ ÚT 3/A	EGYESÍTETT BÖLCSŐDE	1	1	
13	3	Budakeszi	2092	FŐ U. 133.	BUDAKESZI BÖLCSŐDE	1	1	
18	3	Kőszeg	9730	VÁMHÁZ U.1.	NAPSUGÁR BÖLCSŐDE	5	1	
14	3	Marcali	8700	KATÓNA J.U.3.	SZOC.EÜ.SZOLG.KP.	3	1	
06	3	Mindszent	6630	JÓZSEF A. U. 1.	BÖLCSŐDE	1	1	
15	4	Buj	4483	BÉKE U 19.	BÖLCSŐDE	1	1	
05	4	Megyaszó	3718	MONOKI ÚT 4.	MACKÓ KUCKÓ BÖLCSŐDE ÉS NAPKÖZOTTHONOS ÓVODA	1	1	
04	4	Nagyszénás	5931	DÓZSA GY. U. 12.	GONDOZÁSI KÖZPONT BÖLCSŐDE	1	1	
13	4	Isaszeg	2117	MÓRICZ ZSIGMOND U. 10.	'SEGÍTŐKÉZ' CSALÁDS. ÉS GY.JÓLÉTI SZ. APRÓK FALVA BÖLCSŐDE	1	1	
19	4	Litér	8196	ÁRPÁD U.2.	CSIVITELŐ ÓVODA ÉS BÖLCSŐDE	1		
06	4	Kiszombor	6775	KOSSUTH U. 13.	EGYESÍTETT EGÉSZSÉGÜGYI ÉS SZOC.INTÉZMÉNY /BÖLCSŐDE/	1	1	
10	4	Sirok	3332	LENIN ÚT 23.	SZOCIÁLIS ÉS GYERMEKJÓLÉTI ALAPSZOLGÁLTATÁSI KÖZPONT	1	1	

Megjegyzés: V1: határidőn belül visszaküldte a kérdőívet V2 határidő után visszaküldte a kérdőívet

4. VÁTI ROP 2008

2008-ban az Új Magyarország Fejlesztési Terv Regionális Operatív Programjainak keretében pályázati kiírások jelentek meg szociális és gyermekjóléti alapellátások komplex-, valamint bölcsődék önálló fejlesztésére. A támogatások célja volt a szociális és gyermekjóléti alapellátások elérhetőségének javítása a szolgáltatáshiányos településeken, valamint már meglévő/új szolgáltatások infrastrukturális feltételeinek fejlesztése/megteremtése - így például új családi napközik és (integrált) bölcsődék létrehozása.

Az elemzett adatok forrása a ROP humán prioritások adminisztratív feladataiért felelős közreműködő szervezet (VÁTI Kht.) által rendelkezésünkre bocsátott nyertes pályázati adatlapok. A fejlesztési pályázatokkal kapcsolatos, projektszintű információk adatbázisba kerültek kigyűjtésre, majd kódolásra. A szociális és gyermekjóléti ellátásokra irányuló kiírások 194 nyertes között 62 pályázó kért támogatást kifejezetten férőhelybővítésre és/vagy új szolgáltatás bevezetésére.

A kapacitásbővítést és a kapcsolódó szolgáltatások minőségének térségi szintű fejlesztését célzó kiírások körében a következő tevékenységek támogatására lehetett pályázni:

- bölcsőde/családi napközi épületének bővítése, felújítása, korszerűsítése és akadálymentesítése, illetve
- az ellátáshoz szükséges eszközök, berendezések beszerzése.

A pályázatok elbírálása során kedvező megítélést (vö értékelési pontokat) kapott az a pályázat, mely:

- (leg)hátrányos(abb) helyzetű kistérségben valósul meg,
- energiatakarékos megoldásokat és megújuló energiaforrásokat alkalmaz,
- az alapellátásokon túl családi nevelést támogató szolgáltatások fejlesztésére is irányul (időszakos gyermekfelügyelet, játszócsoport, SNI-specifikus és egyéb gyermeknevelést segítő szolgáltatás).

A projektek elbírálása során előnyben részesült (vö plusz értékelési pontok) az a pályázó, mely (halmozottan) hátrányos helyzetű gyermekeket lát el, illetve mely támogató szakembereket is bevon a projekt kivitelezésébe (lásd pszichológus, konduktor, logopédus).

Az adatbázis tartalmazza a pályázók adatait; a támogatott fejlesztési projekt leírását, célját, tartalmát, várható eredményeit, illetve információkat a projektmenedzsmentről.

Az eredmények értelmezésében a következő fenntartásokat fontos figyelembe venni:

1. Az adatbázisban szereplő adatok *nem reprezentatív* sem területi, sem szolgáltatási/ellátási típusok szempontjából; továbbá, az adatbázis csak a *nyertes pályázók* fejlesztési projektjeiről tartalmaz információt.
2. Tekintve, hogy a kiírásokra kizárólag csak helyi önkormányzatok, önkormányzati társulások, illetve non-profit szervezetek pályázhattak, az itt megjelenő fejlesztési/beruházási információk nem vonatkoztathatók koragyermekkori nappali ellátásokat nyújtó, for-profit szervezetek (magán bölcsődék, családi napközik) adataira.
3. A nyertes pályázók projektadatai alapvetően *terv adatok*, melyek az NFÜ bíráló bizottsági döntései nyomán eltérhetnek a későbbi, támogatást nyert fejlesztések tényleges kiadásaitól. Az esetleges eltérések kiszűrésére nem adódott lehetőség projekt-szintű programmonitoring adatok hiányában.
4. A pályázati kiírások pontosan és részletesen meghatározták a támogatható tevékenységek körét (lásd fentebb), a bölcsődék és családi napközik eszközbeszerzésének javasolt tételeit (lásd udvarok felújítása, gyermek csoportszoba felszerelése, gyermekcsoportok játékfelszerelése, gondozók továbbképzését segítő eszközök), melyek jelentősen befolyásolhatják a fejlesztések tartalmát, elemeit, és a fejlesztési projektek költségvetését (ezek felülárzásának kockázatával).